

Anti-Emperyalist ve Anti-Oligarşik Mücadelede

KURTULUŞ CEPHESİ

Zafer Bizim Olacaktır!

<http://www.kurtuluscephesi.com>

YIL: 28 SAYI: 156 Mayıs-Haziran 2017

Resnel Niyazi Bey

Referandumun
Öğrettikleri

Gayr-ı Kanuni Referandumun
Gayrı-Meşru İktidarına
Karşı Mücadele

Ne Olacak
Bu CHP'nin Hali?

Fransa Tarihinden:
II. Cumhuriyet'in sonu

Hüseyin Cevahir

Sinan Cemgil, Kadir Manga, Alpaslan Özdoğan
Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan, Hüseyin İnan

İbrahim Kaypakkaya

Ağadede Sarıkaya
Leyla Doğan

Kadroolar ve
Politikada
"Güç-Nicelik" Kavrayışı

- Che Guevara'nın
Latin-Amerika Devriminin Taktik ve Stratejisi
başlıklı yazısından legalizm üzerine bir değerlendirme. 3 REFERANDUMUN
ÖĞRETTİKLERİ
- Gayri-meşru Recep Tayyip Erdoğan iktidarını
merulaştırmak için yapılan
16 Nisan referandumundaki
gayri-kanuni durum ve sonuçlar üzerine
bir irdeleme. 5 GAYR-I KANUNİ
REFERANDUMUN
GAYRI-MEŞRU İKTİDARINA
KARŞI MÜCADELE
- Her seçim sonrasında olduğu gibi CHP içinde
kaynayan "kazan" ve legalist solun CHP eleştirilerine ilişkin bir değerlendirme. 10 NE OLACAK
BU CHP'İN HALİ?
- Karl Marks'ın *Louis Bonaparte'in 18
Brumaire*'inde II. Cumhuriyet'in yıkılışı ve Louis
Bonapartenin imparator ilan edilmesine ilişkin
değerlendirmesi. 14 FRANSA TARİHİNDEN:
II. CUMHURİYET'İN SONU
- 17 HÜSEYİN CEVAHİR
- Ve yanındakinin kanlı başı
omzuna
değince,
ona sıra gelince
sayısını saydı...
Söz istemez
Yaşlı göz istemez
Çelenk melenk lazım değil
Susun
Sıra Neferi Uyunun... 18 SİNAN CEMGİL, KADİR MANGA,
ALPASLAN ÖZDOĞAN,
DENİZ GEZMİŞ, YUSUF ASLAN,
HÜSEYİN İNAN
- 19 İBRAHİM KAYPAKKAYA
- 20 LEYLA DOĞAN
AĞADEDE SARIKAYA
- Devrimci örgüt saflarında ortaya çıkan "kadro sorunu" ve politikada
"güç" ilişkileri üzerine
bir irdeleme. 21 KADROLAR VE
POLİTİKADA
"GÜÇ-NİCELİK"
KAVRAYIŞI

KURTULUŞ CEPHESİ

SORUMLU: Sezai Görür

Yazışma Adresi:

kurcephe@kurtuluscephesi.org

<http://www.kurtuluscephesi.com>

<http://www.kurtuluscephesi.org>

<http://www.kurtuluscephesi.net>

<http://www.kurtuluscephesi.de>

(Bu siteler, Türkiye'de özel yetkili mahkeme kararlarıyla erişime kapatılmıştır.)

Referandumun Öğrettikleri

“Taktik, silahlı güçlerin
çarpışmalarda nasıl kullanılacağını,
strateji ise çarpışmalardan savaşın amacına
ulaşmada nasıl yararlanılacağını öğretir.”
Carl von Clausewitz

Taktik ve strateji, savaş sanatının iki temel ögesidir, ama savaş ve siyaset bir ortak paydayla birbirine bağlıdır. Bu ortak özellik nihai bir amaca ulaşmak için ısrarla sürdürülen çabadır. Nihai amaçta, silahlı savaşla düşmanın yok edilmesi ya da siyasi iktidarın ele geçirilmesi olabilir.

Bununla birlikte, savaşçı ve politik mücadeleleri yöneten taktik ve stratejik ilkelere çözümlenmesi, şematik bir formüle indirgenemez.

Bu ilkelerin herbirinin değeri, ancak pratikle ve pratiğin içerdiği son derece karmaşık etkinliklerin analiziyle ölçülebilir.

Değişmez taktik ve stratejik hedefler yoktur. Taktik hedefler bazen stratejik bir önem kazanır, bazen de tersine, bazı durumlarda, stratejik hedefler basit taktik öğeler haline alırlar.

Devrimci güçlerin büyük nihai stratejik amaca, yani iktidarın ele geçirilmesine yönelik tüm gerçeklerden ve tüm koşullardan tam anlamıyla yararlanmasını sağlayan, her bir ögenin görece önemini dikkatli ve doğru biçimde incelemesidir.

İktidar, devrimci güçlerin zorunlu stratejik hedefidir, herşeyin bu büyük amaca bağlı kılınması gerekir.

Mutlak biçimde çelişkili çıkarları temsil eden, son derece birbirine aykırı iki gücün kutuplara böldüğü bu dünyada, iktidarın

alınması coğrafik ya da toplumsal bir olguya sınırlanamaz. İktidarın alınması devrimci güçlerin dünya çapındaki amacıdır. Geleceği fethetmek devrimin stratejik ögesidir, bugünü durdurmak, değişmesini önlemekse, çağdaş dünyada savunma konumunda bulunan gericiliğin karşı stratejisidir...

Taktik konusu uzun uzun tartışılabilir. Her zaman gerilla eyleminden mi yararlanılmalıdır, yoksa mücadelenin eksenini olarak öteki eylemler de kullanılabilir mi? Bize kalırsa, iki nedenden dolayı Latin-Amerika’da gerilla savaşıdan başka taktik kullanılmamasına karşıyız.

Birincisi: Düşmanın iktidarda kalmak için mücadele edeceği varsayıldığına göre, baskı ordusunun yok edilmesi gerektiği gözönünde bulundurulmalıdır. Bu silahlı gücü yoketmek için karşısına bir halk ordusu çıkarılmalıdır. Bu halk ordusu kendiliğinden meydana gelmez, düşmandan ele geçirdiği malzemeyle silahlanmalıdır. Bu zor bir mücadeledir. Halk güçleri ve yöneticiler bu mücadelede sürekli olarak kendilerinden daha büyük güçlerin saldırısına uğrar, kendilerini savunma ve uygun biçimde manevra yapma olanağından yoksundurlar. Tersine, gerilla çekirdeği, savaşmaya elverişli arazide devrimci komutanlığın güvenliğini ve devamlılığını sağlar, halk ordusunun genel kurmayı tarafından yönetilen kentlerdeki güç-

ler son derece önemli eylemler gerçekleştirilebilirler.

Kentlerdeki grupların yok edilmesi bile, devrimin ruhunu ve yönetimini öldürmeyecek, yönetim kırsal bölgelerdeki kalesinden kitlelerin devrimci eğilimini körüklemeyi ve başka savaşlar için yeni güçler örgütlemeyi sürdürecektir...

Bu kıtasal taktik ve strateji yerine sınırlı kalıplar uygulanıyor: Dar kapsamlı seçim çekişmeleri; şurada burada seçimi kazananların başarıları; iki milletvekili, bir senatör, dört belediye başkanı, halkın üzerine ateş açılarak dağıtılan büyük çapta bir gösteri; bir öncekine göre bir iki oy farkıyla kaybedilen yeni bir seçim; kazanılan bir grev, kaybedilen on grev; bir adım ileri, on adım geri; belli bir kesimde zafer, bir diğerinde on kez bozgun... **Sonra birdenbire oyunun kuralları değişir, herşeye yeniden başlamak gerekir.**

Bu tutum neden ileri geliyor? Halk enerjisini neden hep böyle boşuna harcıyor? Bunun tek nedeni var: Bazı Amerika ülkelerinde **ilerici güçler taktik hedefler ile stratejik hedefleri korkunç bir şekilde birbirine karıştırıyorlar, küçük taktik sorunlarda büyük stratejik hedefler görmek istemişlerdir.** Bu önemsiz saldırı mevzilerini ve

elde edilen küçük kazançları, sınıf düşmanının temel hedefleri olarak göstermeyi bilen gericiğin akıllıca davrandığını kabul etmeliyiz.

Böylesine büyük hatalar işlenen ülkelerde, halk hiçbir değeri olmayan eylemler için son derece büyük fedakarlıklar pahasına her yıl alaylarını seferber eder. Bunlar düşman topçusunun ateşine maruz kalan geçici mevzilerdir.

Bu mevzilerin adı, parlamentodur, kanuniliktir, yasal ekonomik grevdir, ücret artışıdır, burjuva anayasasıdır, bir halk kahramanının serbest bırakılmasıdır... **Ve işin en kötü tarafı şudur ki,** bu mevzileri elde etmek için bile, burjuva devletin oyun kurallarını kabul etmek ve bu tehlikeli siyasal oyuna katılmak iznini alabilmek için de uslu ve akıllı başında insanlar olduğumuzu, hiçbir tehlike arz etmediğimizi; örneğin kışlalara ve trenlere saldırmak, köprüleri uçurmak, katilleri ve işkence uzmanlarını cezalandırmak, dağlara çıkıp ayaklanmak ya da yumruklarımızı sert ve kararlı bir biçimde kaldırarak, Amerika'ya son kurtuluş mücadelesinin kesin müjdesini vermek gibi tehlikeli işlerle bir alış-verişimizin olmadığını ispat etmek lazımdır.

Che Guevara,
Latin-Amerika Devriminin
Taktik ve Stratejisi,
Verde Olive, Ekim 1968.

Gayr-ı Kanuni Referandumun Gayrı-Meşru İktidarına Karşı Mücadele

“Herşey Recep Tayyip Erdoğan iktidarının formel hukuku, yazılı anayasa ve yasaları bir yana bırakarak, bu hukuka ve varolan anayasanın ve yasaların kendisine vermediği yetkiyi fiilen kullanarak, kendine özgü bir hukuk ve bu özgünlük içinde meclis çoğunluğuna dayanarak yasalar yaratmasıyla başladı. Böylece Recep Tayyip Erdoğan, formel hukuku ve anayasayı işlemez hale getirerek, bunlardan doğan **meşruiyetini yitirmiştir, gayrı-meşrudur.**

17-25 Aralık günlerinde başlayan bu gayrı-meşrulaşma, 28 Haziran 2014’de yürürlüğe giren Sulh Ceza Hakimliği yasasıyla ‘kanunileştirilmiş’tir. Kendi içinde kapalı devre çalışan bu sulh ceza hakimliği ‘müessesesi’ yoluyla, iktidarın her türlü gayrı meşru icraatına karşı tutumların resmen engellendiği ve bu tutumu alanların neredeyse hiçbir gerekçe gösterilmeksizin tutuklandığı bir sürece girilmiştir.

Şu ‘allahın lütfü’ olan 15 Temmuz ‘darbe girişimi’ sonrasında bu gayrı meşru süreç ‘zirve’ yapmıştır. Daha açık ifadeyle, 15 Temmuz sonrasında gayrı-meşru iktidar fiili bir durum oluşturmuştur. Devlet Bahçeli bu durumu, anayasa değişikliği gerekçesinde şöyle ifade etmiştir:

‘Başkanlık sistemine geçme arzusu taşıyanlar bir fiili durum yaratmışlardır. Bu çarpık durumun anayasal meşruiyetinin olmadığı ortadadır. Net olarak söylemek isterim ki, şu anda anayasa çiğnenmekte ve suç işlenmektedir. Bu fiili durum, bu şekilde devam ederse Türkiye bir kriz ve kaos ortamına sürüklenebilir.’

... Bugün gündemin ilk maddesi haline gelmiş olan başkanlık referandumu, sözcüklerin tam anlamıyla, meşruluğunu yitirmiş bir iktidarın ‘meşrulaştırılması’ amacını taşımaktadır.

Kuşkusuz buradaki sorun, böyle bir anayasa değişikliğinin referandumda kabul edilmesiyle, gayrı-meşru bir durumun ne ölçüde ‘meşrulaşacağı’dır.

Öncelikle, mevcut iktidarın gayrı-meşruluğu, hukuk dışılığı, hukuk hakkından az çok bilgisi olan herkesin gördüğü ve bildiği bir durumdur. Böyle bir durumda ‘direnme hakkı’ ortaya çıkar. Bu da, tüm bireylerin, toplumun, gayrı meşru iktidara karşı başkaldırma, **zor kullanarak** o iktidarı devirme hakkı demektir. Bu zor, mevcut iktidarın gayrı meşruluğundan kaynaklanan bir meşru zordur. İşte Devlet Bahçeli’nin ‘kriz ve kaos ortamı’ olarak ifade ettiği durum da bu ‘direnme hakkı’nın meşruiyetine ilişkindir.

Anayasa değişikliğinin referandumla kabul edildiği koşullarda bile meşruluğunu yitirmiş bir iktidarın meşruiyet kazanması olanaksızdır. Ama böyle bir kabul, gayrı-meşru iktidarın kendi konumunu pekiştirmesi ve referandumdan aldığı güçle ve görüntüsel ‘meşruiyete’ dayanarak çıkaracağı yasa ve ka-

rarnamelerle (bugün OHAL'le ve KHK'larla fiilen varolan) tam bir terör yönetimi ortaya çıkacaktır.

Bu açıdan bakıldığında, referandumda 'başkanlık sistemi'ni getiren anayasa değişikliğinin reddedilmesi, 'tek kişi'ye dayanan (ve fiilen yürütülen) terör yönetimini engellemeyecektir. Ancak bu terör yönetiminin kendine gö-rüntüsel bir 'meşruiyet' kazandırmasının önüne geçilmiş olacaktır. Referandumda 'hayır' oylarının çoğunluğu sağlamanın getireceği tek 'kazanım' da budur. Ama fiili yetki gaspını ortadan kaldırmayacağı gibi, baskı ve terörü de sonlandırmayacaktır...

Halkın büyük bir çoğunluğunun seçimlere katılması, seçimlerin (ya da referandumun) 'meşruiyeti'yle ilgili değildir. Bu katılım, halkın büyük bir çoğunluğunun mevcut düzenden umutlarını kesmediğinin ve mevcut düzenin çerçevesi içinde bir şeylerin değişeceği ya da değiştirilebileceği beklentisi içinde olduğunun göstergesidir...

Bilinmelidir ki, yapılacak anayasal ya da yasal değişikliklerle meşruiyeti-yitirmiş bir iktidarı 'meşrulaştırmak', hukuken olduğu kadar tarihsel ve toplumsal ölçekte de olanaksızdır. Meşruiyetini yitirmiş iktidarlar da uzun süre iktidarda kalamazlar."

Yukardaki sözler *Kurtuluş Cephesi*'nin Ocak-Şubat 2017 tarihli 154. sayısından alınmıştır.

Burada açık biçimde, gayrı-meşru Recep Tayyip Erdoğan iktidarının, Devlet Bahçeli'nin "desteğinde" gündeme getirdiği referandumla kendisini "meşrulaştırmak" istediğinden, ama referandum sonucu ne olursa olsun böyle bir "meşrulaştırma"nın olanaksız olduğu ifade edilmiştir.

Bu gayrı-meşru iktidarı meşrulaştırmayı "hedef"leyen 16 Nisan referandumunu (hileler bir yana bırakıldığında) kıl payıyla "kazanarak" Recep Tayyip Erdoğan kendi yetkilerine ilişkin bazı değişiklikleri kabul ettirmiş görünse de gayrı-meşruluğunu ortadan kaldıramadığı çok açıktır.

Herşeyden önce, (hileli ve dolayısıyla meşru olmayan) referandum, kesin ve mutlak biçimde toplumun yarısından fazlasının Recep Tayyip Erdoğan iktidarına karşı olduğunu net bir biçimde ortaya koymuştur. Bu yönüyle referandum, Recep Tayyip Erdoğan'ın gayrı-meşru iktidarını "meşrulaştırma"yı başaramadığı gibi, referandum sonucunun da mevcut yasalara aykırı olduğunun onaylanması olmuştur. Böylece gayrı-meşru bu iktidar toplumun yarısının "onay"ına sahip değildir. Dolayısıyla da her türlü icraatı ve kararları toplumun bu kesimleri tarafından meşru kabul edilmemektedir.

Gramscici dilden söylersek, yürürlükteki anayasada varolmayan yetkileri kullanan ve bu nedenle de gayrı-meşru olan Recep

Tayyip Erdoğan iktidarı "yöneten" olmaktan çıkmıştır. Referandum onun gayrı-meşruluğunu ortadan kaldırmamışsa da "egemen" olması sonucunu doğurmuştur. Üstelik bu durum yasalardan alınmayan bir yetkiyle (gayrı-kanuni) YSK kararıyla oluşturulmuştur.

Bugün, Recep Tayyip Erdoğan gayrı-meşru olarak iktidarda olduğu gibi, anayasa değişikliğiyle kullandığı tüm yetkiler gayrı-kanunidir.

Gayrı-meşru ve gayrı-kanuni bir iktidarın "egemen" olması, toplumu "yönetebilir" olduğu anlamına gelmemektedir. Bu koşullarda gayrı-meşru iktidara karşı her türlü yol ve yöntemle, her çeşit araçla "direnme"nin meşruluğu açık bir gerçektir. Sorun da tam bu noktada ortaya çıkmaktadır.

Evet, Recep Tayyip Erdoğan'ın "tek adam" iktidarı gayrı-meşrudur.

Evet, anayasa referandumunu gayrı-kanuni bir biçimde yürütülmüş ve sonuçlandırılmıştır.

Evet, böylesine gayrı-meşru ve gayrı-kanuni iktidara karşı "direnme", her türlü tartışmanın ötesinde, haklı ve meşrudur.

Ama sorun, böylesi gayrı-meşru bir iktidara karşı "direnme hakkı"nın nasıl kullanılacağı sorunudur.

Eğer bir iktidar, tam ifadesiyle siyasal iktidar, gayrı-meşru ise, bu iktidarın her türlü icraatı da gayrı-meşrudur. Dolayısıyla siyasal iktidarın tüm icraatları ve kararları gayrı-meşrudur ve bu icraat ve kararları kabul

etmemek, tanımamak gerekir.

Burada ortaya çıkan sorun, toplumun böyle bir gayrı-meşru iktidara karşı “direnme hakkı”nı nasıl kullanacağıdır.

Açıktır ki, bir siyasal iktidarın meşruiyetini yitirmiş olması, bu nedenle onun her türlü icraatının ve kararının gayrı-meşru olması, her şeyden önce devlet kurumlarını ve devlet görevlilerini ilgilendiren bir durumdur. Hiçbir devlet kurumu ve devlet görevlisi, gayrı-meşru bir iktidarın isteklerini yerine getirmek zorunda değildir. Tersine, iktidarın icraat ve kararlarına uymaları evrensel hukuk açısından suç oluşturur. Böyle bir durumda hiçbir devlet görevlisi, “emirlere uyma” gibi bir gerekçe ile kendisini savunamaz ve suçtan arındıramaz.

Buradan yola çıktığımızda, gayrı-meşru iktidara karşı “direnme hakkı”nın ilk unsuru, bizatihi devlet aygıtında yer alan görevlilere ilişkindir.

Ne yazık ki, ülkemiz somutunda “direnme hakkı”nın bu birinci unsuru bir yana bırakılmaktadır. Bunun yerine siyasal iktidarı gayrı-meşru gören toplum kesimlerinin “direnme hakkı”ndan, bu hakkı kullanmasından söz edilmektedir. Böyle olunca da, “sivil itaatsizlik”ten “sivil direniş”e kadar değişik “direnme hakkı”nın kullanım biçimleri gündeme getirilmektedir.

Toplumun direnme hakkı, her şeyden önce onların örgütlülük düzeyine bağlıdır ve gayrı-meşru iktidara (devlet gücü) karşı mücadeleye etmesi demektir. Daha tam ifadeyle, kitlelerin gayrı-meşrulaşmış iktidarın elindeki **devlet gücüne** karşı direnmesi, mücadeleye etmesi söz konusudur. Devlet gücü ise, herkesin açık biçimde bildiği gibi, siyasal iktidarın hizmetine koşulmuş bir zor gücü, baskı gücüdür. Bu güç, silah kullanma tekeline sahiptir. Bu yüzden toplumun direnme hakkını kullanması, siyasal iktidarın hizmetine koşulmuş olan zor gücünün etkisizleştirilmesiyle olanaklıdır. Bir başka ifadeyle, gayrı-meşru iktidarın zora, şiddete başvurma koşulları altında toplumun zora, şiddete başvurmaya “direnme hakkı”nın özünü oluşturur.

Özetlersek, gayrı-meşru bir iktidara karşı “direnme hakkı”, her durumda **iki durumu** kapsar.

Birincisi, kamu görevlilerinin (örgütlü olarak kamu kurumlarının) gayrı-meşru iktidarın icraat ve kararlarına karşı çıkması,

yani direnmesidir.

Gayrı-meşru iktidar her türlü zor ve şiddet araçlarına komuta ettiği için kamu görevlilerinin “direnme”si de her durumda zor ve şiddet araçları ile engellenecektir. Türkiye toplumunun tarihi açısından bakıldığında böylesi bir “direnme”ye ilişkin çok az örneklerle karşılaşırız.

Bilinen en ünlü “direniş” hareketi, 1908 devriminin arifesinde **Resneli Niyazi**'nin emrindeki 200 asker ve 200 Başibozukla birlikte Makedonya dağlarına çıkmasıdır.

Mustafa Kemal'in Anadolu'ya geçmesi ve ardından Kurtuluş Savaşını örgütlemesi de gayrı-meşru iktidara karşı “direnme hakkı”nın kullanılmasının özgün bir örneğidir.

Yakın tarihte “direnme hakkı”na ilişkin en önemli örnek **27 Mayıs** askeri darbesidir.

61 Anayasası'nın Giriş bölümünde şunlar yazılıdır:

“Tarihi boyunca bağımsız yaşamış, hak ve hürriyetleri için savaşmış olan; Anayasa ve Hukuk dışı tutum ve davranışlarıyla **meşruluğunu kaybetmiş** bir iktidara karşı **direnme hakkını** kullanarak 27 Mayıs 1960 Devrimini yapan Türk Milleti...”

(Hemen belirtelim ki, 1924 Anayasası'ndan günümüze kadar yapılmış tüm anayasalar içinde sadece 1961 Anayasası'nda “direnme hakkı”ndan söz edilir.)

Türkiye'nin yakın tarihinde ortaya çıkan bu üç “direnme” olayı, açık biçimde kamu görevlilerinin (açık ya da gizli) örgütlülüğüne dayanmıştır.

İkinci durum, doğrudan toplumun, bireylerin gayrı-meşru iktidara karşı direnmesidir. Kimi çevrelerce “sivil itaatsizlik” kavramıyla özdeşleştirilmeye çalışılan bu “direnme”, kitlelerin ya da bireylerin gayrı-meşru iktidarın icraatlarına ve kararlarına karşı çıkması ve bu doğrultuda değişik eylemlere yönelmesidir. Kitleselel protestolar ve kitleselel mitingler bu “direnme” tarzının en önemli araçları durumundadır. Bu yönüyle Türkiye tarihi, özellikle yakın tarihi bu tarz “direnme”ye ilişkin sayısız örneklere sahiptir.

Ama kitleselel ölçekte bu tarz “direnme hakkı”nın kullanılması her durumda meşruiyetini yitirmiş iktidar koşullarında gerçekleşmez. Çoğu zaman meşruiyeti sorgulanmayan bir siyasal iktidarın herhangi bir icraatı ya da kararı da bu türden kitleselel tep-

kilere yol açabilmektedir. Bu nedenle bu tarz eylemleri **doğrudan** gayrı-meşru iktidara karşı “direnme hakkı”nın kullanılması olarak tanımlamak doğru olmayacaktır.

Kimi liberal-demokratların “sivil itaatsizlik” olarak tanımladıkları “direnme” durumu, kitlelerin gayrı-meşru iktidara karşı direnmesinin sınırlandırılmış ve kendine özgü ön koşullara sahip olan bir özgün durumdur. Herşeyden önce “sivil itaatsizlik”, görünüsel olarak bile olsa “demokratik” bir iktidarın varlığını öngerektirir. Baskıcı, zorba, kandökücü ve terörist bir siyasal iktidar karşısında “sivil itaatsizlik” sadece kitlelerin varolan güçlerini tüketmesine yol açar. Böyle bir iktidar karşısında “sivil itaatsizlik” eylemleri (örneğin açlık grevi) gayrı-meşru iktidarın yapmak istediği halde değişik nedenlerle yapamadığı durumların ortaya çıkmasına yol açar. Diğer bir ifadeyle, geniş kitlelerin zorla, baskıyla ve terörle sindirilmeye çalışıldığı bir ortamda “sivil itaatsizlik” gayrı-meşru iktidarı uygulamalarına meşruiyet sağlamaktan başka bir sonuç doğurmaz. Eğer gayrı-meşru iktidar her türlü hukuksallığı ortadan kaldırmışsa (ya da kaldırmaya yönelmişse), en temel insan hak ve özgürlükleri bir yana atılmışsa, böylesi koşullarda “sivil itaatsizlik” hiçbir işleve sahip değildir.

Temel hak ve özgürlüklerin ortadan kaldırıldığı, siyasal iktidarın açık zora başvurduğu koşullarda “direnme hakkı” her türlü araç kullanarak siyasal iktidarın devrilmesini hedeflemek durumundadır. Bu da (adı nasıl konulursa konulsun) topyekün bir dönüşüme yol açar.

Bu dönüşümün devrimci bir niteliğe ve devrim sonucuna ulaşabilmesi ise, sadece ve sadece devrimcilerin öncülüğünde gerçekleştirilmesine bağlıdır. “Direnme hakkı”nı kullananlar değil (ki her durumda bunlar halk kitleleridir), bu “direnme”yi örgütleyenler ortaya çıkacak dönüşümün de niteliğini belirler.

Hemen belirtelim ki, böyle bir direnişin örgütlenmesi olağan bir duruma ilişkin değildir. Kimi durumda gayrı-meşru iktidarın ülkeyi ve halk kitlelerini yıkıma götüren tarihsel bir icraatının sonucu olarak ortaya çıkabilir. Kimi durumda ise, beklenmedik olayların patlak vermesi sonucu böyle bir “direnme”nin ortaya çıkması olanaklıdır.

Biliyoruz ki, devrimci mücadele (ki bi-

linçli, planlı ve örgütlü bir mücadeledir) bu türden olasılıklara ya da kendiliğinden gelişmelere göre yürütülemez. Devrimci mücadelenin, her türlü kendiliğinden gelişmenin ve olasılıkların karşısında hazırlıksız yakananmaması için, kendi planlı ve örgütlü mücadelesini yürütmekte ısrarlı ve kararlı olması gerekir. Aksi halde, “beklenen” kendiliğinden gelişmeler ortaya çıktığında (örneğin Gezi Direnişi), bu hareketi örgütleyecek bir güç mevcut olmayacaktır.

Ancak gerek devrimci mücadele, gerek her türlü hukuku bir yana bırakmış zorba bir iktidara karşı “direnme”, gayrı-meşru iktidarın zoruna karşı direnmeyi, yani bu zoru bertaraf etmeyi, etkisizleştirmeyi gerektirir. Bu da açık biçimde silahlı devrimci mücadeledir, “silahlı direniş”tir. Silahlı mücadelenin ve silahlı “direniş”in hesaba katılmadığı ya da “ilkesel olarak kabul etme”nin lafazanlığıyla geçiştirildiği durumlarda silahlı mücadeleyi ya da silahlı direnişi örgütlemek çok da kolay değildir. Hele ki, ülkemizin içinde bulunduğu somut koşullarda olduğu gibi, birilerinin “silahlı mücadele” yürüttüğü ve bu mücadelenin belli bir etnik kesim içinde geniş kitlesel desteğe sahip olduğu, dolayısıyla da “silahlı mücadele”yi yürüten “birilerinin” olduğu **varsayılan** koşullarda devrimci silahlı mücadeleyi örgütlemek çok daha zordur.

Ülkemiz somutunda olduğu gibi, “silahlı mücadele”nin ya da “silahlı direniş”in kaçınılmaz ve zorunlu olduğu ne kadar kabul edilirse edilsin, bu “görev”, kendi dışındaki bir başka “güç”e bırakılmışsa ya da bırakılma eğilimi egemen ise, toplum, gayrı-meşru ve zorba yönetim karşısında “demokrasi ve hukuk devleti” varmış gibi hareket etmek durumunda kalır. Böylece baskı ve terör yoluyla kolayca pasifize edilir. “Güvenilen” ve “görevli” olarak düşlenen kesim ise, kendi siyasal programı doğrultusunda hareket ederek bu pasifikasyonu güçlendirir.

Her durumda silahlı devrimci mücadele yürütülmesi ve buna yönelik olarak örgütlenilmesi esastır.

Çünkü silahlı devrimci mücadele, tarihsel olarak meşruiyetini yitirmiş bir sisteme, düzene karşı yürütülen mücadeledir. Mahir Çayan yoldaşın ifade ettiği gibi, milli kriz koşullarında silahlı eylemin nesnel koşulları mevcuttur.

Silahlı eylemin, geniş anlamda silahlı

mücadelenin nesnel koşullarının mevcut olduğu bir ortamda, bu silahlı eylemlerin meşruiyeti tartışılmaz. Gayrı-meşru bir iktidar karşısında her türlü “direnme” durumunun meşruiyetinin tartışılmaz olduğu gibi.

Eğer silahlı mücadelenin, dar anlamda silahlı eylemin nesnel koşulları mevcut ise, yapılması gereken şey bu nesnel koşullara uygun **öznel koşulların yaratılmasıdır**.

Silahlı mücadelenin (dolayısıyla “silahlı direniş”in) öznel koşullarının yaratılmasının birincil özelliği silahlı mücadeleye **uygun** bir örgütlenmeye yönelmek ve ortaya çıkarmaktır. Bu örgütlenme, her türlü demokratik hak ve özgürlüğün ortadan kalktığı ya da kullanılmadığı koşullarda **yasadışı** (illegal) **bir örgütlenme** olmak zorundadır. (Bu yönüyle de, mevcut yasallığın içinde hareket eden “sivil itiaatsızlık” eylemlerinden ayrılır.)

Örgütlenme, içinde yaşanan koşulların bilincinde olan ve bu koşulları değiştirmek için mücadele etmekte kararlı olan kadroların yaratılmasıyla gerçekliğe yönelir.

Mücadelenin silahlı niteliği nedeniyle, örgütlenme, yasadışılığın ötesinde, silahlı mücadelenin yürütülebilmesinin olanaklarına da sahip olması gerekir. Bu ise, **silahlanmak** demektir.

Silahlanmak, silahlı mücadelenin biçimine bağlı olarak gerçekleştirilir. Gerilla savaşını temel savaş biçimi olarak ele alan örgütlenme, doğal ve kaçınılmaz olarak gerilla savaşını yürütecek silahlanmaya ve teçhizata sahip olmalıdır. Bu silahlanma ve teçhizat da, her durumda gerilla savaşının yürütüleceği alana bağlı olarak somutlaşır, maddeleşir. (Örneğin, şehir gerilla savaşında kır gerilla savaşında kullanılan silahlanma ve teçhizat öncelikli bir durum değildir. Şehir gerillası, şehir ekseninde hareketliliği sağlayacak silahlanmaya sahip olmak durumundadır.)

Bir kez daha yineleyelim:

Devrimci mücadele, planlı ve sistemli örgütlenmeyi esas alır. Ancak “baskıcı bir iktidarın kendisini sürekli olarak tehdit eden kendiliğinden patlamaların ya da önceden görülemeyen siyasi karışıklıkların etkisi sonucu çökmesi son derece olanaklıdır ve böyle bir olasılık tarihi olarak çok daha fazladır.” (Lenin) Ama devrimci mücadele kendisini böylesi patlamaları ve karışıklıkları beklemeye dayandıramaz. Herhangi bir “tarihsel dönemeçte” hazırlıksız yakalanmak için kendi yolunda ilerlemeli ve düzenli çalışmayı kararlılıkla ve sebatla sürdürmelidir.

Ne Olacak Bu CHP'nin Hali?

Her seçim sonrasında olduğu gibi referandum sonrasında da CHP içten içe kaynamaya, yer yer “rahatsızlıklar” dışı vurulmaya ve “kariyer” hesapları yapılmaya başladı.

Deniz Baykal'ın “çıkışı”, Muharrem İnce'nin 2019 Cumhurbaşkanlığına “aday” olacağına ilişkin açıklaması ve nihayetinde Fikri Sağlar'ın doğrudan Kılıçdaroğlu'nu hedef alan “beyanatları” CHP içindeki kaynayan kazanın fokurtuları olarak ortalığa dağıldı.

Ama “CHP sorunu”, parti içindeki kariyeristlerin ortaya attıkları ve kendilerine taraftar bulmaya çalıştıkları bir “iç sorun” olmanın çok ötesindedir.

Herşeyden önce CHP'nin 16 Nisan referandum sürecinde izlediği “politika”, daha tam ifadesiyle, “politikasızlık”, referandum akşamı Kılıçdaroğlu'nun “masaya yumruğunu vurmuyışı”, buna rağmen geniş sol kitlenin CHP'nin çatısı altında kalmayı sürdürmesi “CHP sorunu”nu “solun sorunu” olarak gündeme getirmiştir.

“Sol”un, yani legalist solun, kendince, gelişmemesinin en önemli engeli CHP'dir. On yıllar boyunca CHP'yi eleştiren, teşhir eden, yer yer suçlayan “sol” yaklaşım bir türlü istediği sonucu alamamıştır. Böyle olunca da, seçimlerde ya da referandumda ortaya çıkan “başarısızlık” sonrasında CHP'nin “edilgen”, “pasif”, “devletçi”, “ulusalçı” vs. politikaları yoğun bir eleştiriye maruz bırakılmaktadır.

Hiç kuşkusuz referandum sürecinde CHP, daha tam ifadeyle, Kılıçdaroğlu yönetimi, olabildiğince “parti propagandası” yap-

mayan, referandumda CHP'yi öne çıkartmayan bir politika izlemiştir. Bu politika kimi sol unsurlar tarafından “olumlu ve akıllı” bir politika olarak değerlendirilirken, kimi sol unsurlar açısından referandum sürecinde “öncülüğü” ele geçirmenin bir alameti olarak kabul edilmiştir. Böylece CHP'nin adının geçmediği, ama ana gövdesini oluşturduğu bir “hayır cephesi” ortaya çıkmıştır.

Sonuçta “hayır cephesi”, gayri-kanuni referandumda %48,6 oy oranıyla “istenilen” sonucu alamamıştır. Ve bir kez daha “başarısızlığın” sorumlusu aranmaya başlanmıştır.

Referandum akşamı Kılıçdaroğlu'nun sonuçlara ilişkin açık bir tutum almaması, hatta “hayır cephesi”nin kitlelerini “sokağa” çağırılmaması üzerine aranan sorumlu bulunmuştur: Kılıçdaroğlu.

Böylece de Kılıçdaroğlu “ipe” çekilirken, CHP içindeki “muhalafet”te kendileri için uygun bir zeminin ortaya çıktığını düşünmüştür.

Yukarıda ifade ettiğimiz gibi, burada bizi ilgilendiren “sol”un, legalist solun “CHP sorunu”dur.

Yaklaşık 50 yıldır “sol”, legalist sol'un hedef kitlesi, CHP kitleleri olagelmıştır. Pek çok durumlarda da görüldüğü gibi, legalist solun “hedef tabanı” da, CHP'nin “tabanı” da bir ve aynı kesimlerdir. Dolayısıyla birisinin genişlemesi ve etkin olması diğerinin gerilemesi ve etkisizleşmesi anlamına gelmektedir. Böyle olunca da “sol”, her durumda CHP'nin politikalarının yanlışlığını esas alan bir eleştirel çizgi izlemiştir. Amaç, CHP'nin ve yönetiminin politikalarının tutarsızlığını

göstermek ve bu yolla CHP'li kitlenin kendi saflarına katılmasını sağlamaktır. Ama 50 yıldır izlenen bu çizgiye rağmen CHP olduğu gibi kalmayı sürdürmüştür.

“Sol”un (ki burada bunun kapsamı içine illegal sol da girmektedir) eleştirisi ve kitlelere göstermeye çalıştığı “gerçek” CHP'nin sol bir parti olmadığıdır. Buna göre, CHP sol bir parti olmadığı gibi, solun (ister sosyalist sol, ister komünist sol, ister başka bir tanımlanmalı sol olsun) gelişmesinin en önemli engelidir.

Söylemsel olarak CHP'nin “sosyal-demokrat” bir parti oluşu da “sol”un sosyal-demokrasiye ilişkin genel eleştirilerini yineleyip durmasının koşullarını yaratmıştır. Böylece “sosyal-demokrasi”nin gerçek niteliğini ve anti-komünist niteliğini açığa çıkarma “görevi” tüm “sol”un ortak görevi ve biteviye yineledikleri eleştirileri olmuştur.

Burada CHP'nin tarihine girecek değiliz. Siyasetle az çok ilgisi olan herkesin bildiği bu tarihi yinelemek “CHP sorunu” açısından fazlaca bir öneme sahip değildir.

Evet, CHP, 1960'ların sonundan itibaren (Ecevit dönemi) kendisini “sosyal-demokrat” ya da “demokratik sol” bir parti olarak tanımlaya gelmiştir. Böylece de II. Enternasyonal döneminin sosyal-demokrasisi ile CHP özdeşleştirilmeye başlanmıştır.

II. Enternasyonal partileri, her ne kadar kendilerini marksizm içi bir parti olarak tanımlamışlarsa da, III. Enternasyonal'in kurulmasıyla birlikte tüm dünya komünist partileri açısından Marksizm dışı bir siyasal akım olarak kabul edilmiştir.

Almanya'da Spartaküs ayaklanmasının bastırılmasında Alman sosyal-demokrat partisinin rolü ve İtalya'da faşizmin iktidara gelmesinde sosyal-demokratların edilgenliği III. Enternasyonal (Komintern) tarafından sert biçimde eleştirilmeye başlanmıştır. 1923'lerde İtalya somutundan yola çıkılarak sosyal-demokrasi “faşizmin bir kanadı” (Zinovyev) olarak tanımlanmaya başlanmıştır. Lenin, “*Sol Komünizm: Bir Çocukluk Hastalığı*” yapıtında ortaya koyduğu İngiliz “sosyal-demokrat” İşçi Partisi ile Fransız “Sosyalist Parti”ye ilişkin eleştirileri ve bu partilerin devrimin önünde en önemli engel olduklarına ilişkin saptamaları, giderek sosyal-demokrasinin “faşizmin bir kanadı”, “sosyal-faşizm” şeklinde tanımlamalara dönüşmüştür.

1929'da yapılan Komintern KEYK 10. Plenumu'nda sosyal-demokrasi açık biçimde “sosyal-faşizm” olarak ilan edilmiştir.

Sosyal-demokrasinin, gerek Zinovyev'in “faşizmin bir kanadı” olarak tanımlaması, gerek 1929 yılında Komintern tarafından “sosyal-faşizm” olarak belirlenmesinin ardından “yukardan birleşik cephe” yerine “aşağıdan birleşik cephe” çizgisi izlenmeye başlanmıştır.

“Aşağıdan birleşik cephe” çizgisi, komünist partilerinin sosyal-demokrat partilerin tabanlarında çalışmalarını ve bu tabanı örgütlemeleri olarak belirginleşmiştir. Ve günümüze kadar solda egemen olan anlayış da bu olmuştur.

Her ne kadar Komintern'e bağlı komünist partilerinin böyle bir çizgi geliştirmesi ve günümüze kadar egemen çizgi olarak kalışı bir olguysa da, sonuçta bu çizginin etkin olduğu bir zaman ve yer söz konusu olmamıştır. Her durumda sosyal-demokrat partiler varlıklarını korumuş ve tabanını muhafaza etmiştir. Bugün Batı-Avrupa'nın emperyalist ülkelerindeki sosyal-demokrat partilerin (adları “sosyalist”, “işçi” vb. olsalar da) “tabanı”, sosyal-demokrasi ile komünizm arasındaki ayrımın bilincindedirler. Bu nedenle, çok küçük geçişler dışında önemsenebilecek bir dönüşüm ortaya çıkmamaktadır.

Ama Türkiye'de sosyal-demokrasi hiçbir zaman marksizme dayanmamıştır. CHP'nin sosyal-demokrat bir parti oluşu, “cumhuriyet'in kurucusu” partinin, yani CHP'nin “halkçı, devletçi, inkılapçı, cumhuriyetçi, laik”liğinin gelişen tarihsel süreçte “sol” bir söyleme yönelmesinin ürünüdür. Ancak aynı CHP milliyetçi bir partidir de.

İşte CHP'nin milliyetçiliği “sol”un CHP eleştirilerinde en başat role sahip olmuştur. Ama Kürt ulusal hareketinin gelişmesine paralel olarak ortaya çıkan milliyetçilik rüzgarları bu eleştirilerin etkisiz hale getirmiştir.

CHP, ister klasik sosyal-demokrat parti olarak kabul edilsin, ister Türkiye'ye özgü bir olgu olarak kabul edilsin, her durumda “sol” açısından “sosyal-faşist parti” olarak görülmüştür. (Kimi dönemlerde “modern faşist parti” türünden tanımlamalar bile yapılabilmektedir.)

“Sol”un sorunu, CHP'nin hangi dönemde hangi politikayı izlediği ve buna göre “sosyal-faşist”likten “sosyal-demokrat”lığa

kadar değişen niteliklerle anılması olarak belirginleşse de, “reel” politikada “CHP sorunu” her zaman belirli bir dönemdeki politikalara bağlı olarak belirlenmiştir.

Bugün, 16 Nisan referandumunun sonrasında “CHP sorunu”, gayri-kanuni referandum karşısında açık ve net bir tutum takınmaması olarak kabul edilmektedir.

16 Nisan akşamı ve ertesinde CHP yönetiminden “beklenen” gayri-kanuni referandum sonuçlarının kesin biçimde reddedilmesi ve kitlelerin bu durumu protesto etmek için sokağa çıkmaları çağrısı yapmasıydı. Bu olmadığı için neredeyse referandumun sonucundan CHP sorumlu tutulmuştur.

“Sol” açısından “CHP sorunu” her ne kadar aynı tabana hitap etmekten türemiş olsa da, referandum sonrasındaki somut durum CHP’nin parlamentoyu boykot etmesiyle ilintilendirilmiştir. Açık biçimde CHP’nin parlamentodan çekilmesi ve sokak eylemlerine öncülük etmesi istenmiştir.

Oysa ki, gayri-meşru bir iktidar koşullarında parlamentonun boykot edilmesine ilişkin çok fazla tarihsel örnek de mevcut değildir. Bu konuda verilebilecek en önemli örnek Mussolini faşizmine karşı 1924 yılında tüm muhalefet partilerinin parlamentoyu boykot etmeleridir.

Olay, 10 Haziran 1924’de, Birleşik Sosyalist Parti’nin genel sekreteri Matteotti’nin faşist milisler tarafından öldürülmesiyle başlamıştır. Olayı sert biçimde protesto eden tüm muhalefet partileri (ki Gramsci’nin genel sekreteri olduğu İtalyan Komünist Partisi’de bunların arasındadır) parlamentodan çekilmişler ve *Aventine*’de alternatif bir parlamento oluşturmuşlardır. Ancak beş ay sürdürülebilen bu alternatif parlamento girişimi İtalyan Komünist Partisi’nin bir dizi gerekçe ile ayrılması ve mevcut parlamentoya geri dönmesiyle sona ermiştir.

Bu dönemde İtalyan parlamento seçimleri 6 Nisan 1924’de yapılmıştır. Mussolini’nin faşist partisi oyların %60’ını alarak 355 milletvekiliyle mecliste mutlak çoğunluğa sahip olmuştur. İtalyan Komünist Partisi’nin oy oranı ise %3,7’dir ve içlerinde Gramsci’nin de bulunduğu 19 milletvekiline sahiptir.

Bu parlamento boykotunun başarısızlık sonuçlanmasından bir yıl sonra Mussolini tüm muhalefet partilerini yasadışı ilan etmiş ve pek çok milletvekili (ki aralarında

Gramsci de vardır) tutuklanmıştır.

1919’larda fabrika işgallerine sahne olmuş ve 1922’lerde faşist milislere karşı “*Arditi del Popolo*” adlı silahlı örgütlenmelerin ortaya çıktığı bir ülkede parlamentonun mutlak çoğunluğuna sahip bir partiye karşı “boykot” uygulamasının başarı şansı hiç olmamıştır.

Gerek İtalyan Komünist Partisi, gerekse Matteotti’nin Bileşik Sosyalist Partisi, faşist milis saldırılara karşı ortaya çıkan *Arditi del Popolo* hareketinden kendi üyelerini geri çekerek zaten “boykot”un başarısızlığının zeminini hazırlamışlardır.

Bu gerçek bir yana bırakılarak, Gramsci’nin, “Eğer yönetici sınıf **onayı yitirmişse**, yani artık **‘yöneten’** değil, yalnızca **‘egemen’** ise, yalnız **açık zor** kullanıyorsa, kesin olarak bu demektir ki, büyük kitleler geleneksel ideolojiden kopmuşlardır ve eskiden inandıklarına inanmamaktadırlar.” (abç) (Gramsci, *Selection from Prison Notebooks*, s. 275) türünden “devrimci durum” belirlemeleriyle teselli bulmak elbette ki mümkündür. Ama sonuçta Mussolini’nin faşizmine karşı mücadele başarısızlığa uğramış ve Mussolini hiçbir muhalefetle karşılaşmaksızın 20 yıl iktidarda kalmıştır.

Özcesi, parlamentoyu “boykot” etmek ne kadar parlak bir fikir olarak görünürse görünsün, mevcut düzenin yasallığının içinde varlığını sürdüren partilerin ve siyasal çizgilerin bunu başarıya ulaştırması olanaksızdır. “Parlamentoyu boykot”, her durumda mevcut düzenin yasallığı çerçevesinde boykot edilen parlamentonun “yasama meclisi” olarak faaliyet göstermesini engellemez. “Boykot” koşullarında çoğunluk partisi, mevcut yasalar nedeniyle, isteği yasaları meclisten geçirebilmektedir. “Boykot”cuların böyle bir yasama faaliyeti karşısında çaresiz ve etkisiz kalmaları da kaçınılmaz olmaktadır.

1924 İtalyan “parlamento boykot”undan çıkarılacak tek ders, kitleleri baskı ve teröre karşı koruyacak bir silahlı gücün varlığı olmaksızın gayri-meşru iktidara karşı mücadele edilemeyeceğidir.

Referandum sonrasında CHP’den istenen ve beklenen “parlamentoyu boykot” ve “sokak direnişini” örgütlemesi uzun dönemli düşünülmüş bir programa bile sahip değildir. AKP ve MHP’nin meclisteki “yasama faaliyeti” nasıl engellenebileceği bile bilin-

mezken, “sokak direnişi”nin Recep Tayyip Erdoğan’ın iç savaş çetelerine karşı nasıl korunacağı bile düşünülmemiştir.

Bu plansız, programsız ve düşüncesiz “istek”, bir noktadan sonra Ukrayna ve Gürcistan’da başarılı olan “Turuncu Devrimleri”nin taklit edilmesi isteminden başka bir şey değildir. Hatta Mısır’daki Tahrir Meydanı eylemlerine benzer bir durumun yaratılarak AKP iktidarının devrileceği beklentisidir.

Ama ne “Turuncu Devrimleri”nde olduğu gibi parlamentoyu kuşatan bir kitle, ne de Tahrir Meydanı’ndaki gibi her türlü saldırıya karşı meydanı terk etmeyen bir kitle mevcuttur. Bu açıdan bakıldığında CHP’den istenen ve beklenen tüm bu eksikliklerin giderilerek “bir şey” yapmasıdır. Yapılmayınca da her türlü eleştiri silahını CHP’ye yöneltmek de siyaset değildir.

Herkes bilmeli ve kabul etmelidir ki,

CHP, küçük-burjuvazinin en sol, en radikal kesimlerinin milliyetçiliği ile halkçı, devletçi, laiklik yanlısı bir partidir. Küçük-burjuvazinin en sol ve en radikal kesimlerinin (genel olarak “Kemalistler” olarak tanımlanır) etkinliğinin azalışına bağlı olarak yalın bir Türk milliyetçiliğinin CHP’de egemen olması kaçınılmazdır.

CHP tabanına gelirsek.

CHP tabanı, kesinkes ilerici, demokrat, laik bir sistemden yanadır. Onların milliyetçiliği değil, ilerici, demokrat ve laik yanları öne çıkartılmalıdır. Bu yanlar, aynı zamanda devrimci mücadelenin temel özellikleriyle çakışır. Bu bağlamda da CHP tabanı (ki geçmişte değişik zamanlarda görüldüğü gibi) devrimci mücadelenin tabanı durumundadır. CHP tabanının bu niteliğini küçümseyerek, CHP yönetiminin “aktif politika”sından medet ummak “sol”un müzmin hastalığıdır.

Fransa Tarihinden II. Cumhuriyet'in sonu

Burjuva cumhuriyetçilerin tek başlarına *egemenlikleri* ancak 24 Hazirandan 10 Aralık 1848'e kadar sürdü. Bu egemenliğin tarihi, *cumhuriyetçi anayasanın hazırlanışı* ve *Paris'te sıkıyönetim ilanı* olarak özetlenebilir.

Yeni *Anayasa* aslında, 1830 anayasal Sözleşmenin cumhuriyetçileştirilmiş baskısından başka bir şey değildi. Bizzat burjuvazinin büyük bir bölümünü siyasal iktidarın dışında tutan temmuz monarşisinin, dar, vergili-seçim (*censitaire*) sistemi, burjuva cumhuriyetinin varlığı ile bağdaşmaz bir şeydi. Şubat Devrimi, derhal, bu vergili-seçim (*cens*) yerine, tek dereceli genel oy sistemini ilan etmişti. Bu olayı önlemek burjuva cumhuriyetçilerinin elinden gelmezdi. Ancak buna, seçim bölgesinde altı ay oturmuş olmak kısıtlayıcı kaydını eklemekle yetinmek zorunda kaldılar. Eski idarî, beledî, adlî ve askerî örgütlenme olduğu gibi alkonuldu, ve anayasanın bu örgütlenmeye değişiklik getirdiği yerlerde de, bu değişiklik, içerikte, metinde, esasında değil, yalnız maddelerin sıralanışında yapıldı.

1848 özgürlüklerinin kaçınılmaz kurmayı: kişi özgürlüğü, basın özgürlüğü, söz, dernek kurma, toplanma özgürlüğü, öğrenim özgürlüğü, inanç özgürlüğü, vb., onu yararlanmaz kılan bir anayasal üniformaya büründü. Bu özgürlüklerden herbiri, Fransız yurttaşlarının *mutlak* hakkı ilan edildi, ancak şu değişmez koşulla ki, bu özgürlükler, yalnız "*başkasının eşit hakları ve genel güvenlik*" ile, ve aynı zamanda, doğrudan bu özgürlükler arasındaki uyumu sağlamakla yükümlü "*yasalar*"la çatışmadıkları ölçüde, sınırsız idiler. Örneğin: "Yurttaşlar, dernek kurmak, barışçıl ve silahsız toplanmak, dilekçe yazmak ve görüşlerini basın yoluyla ve daha başka yollarla açıklamak hakkına sahiptirler. *Bu hakların kullanılmasında, başkasının eşit haklarından ve genel güvenlikten başka sınır yoktur.*" (Fransız Anayasası, Bölüm II, § 8) — "Öğrenim serbesttir. Öğrenim özgürlüğü, yasa ile saptanan koşullar içinde ve devletin yüksek denetimi altında *yerine getirilmelidir.*" (*l.c.*, § 9) — "Her yurttaş, yasayla öngörülen koşullar *dışında*, konut dokunulmazlığına sahiptir." (Bölüm I, § 3) vb., vb.. — Anayasa, sürekli olarak, birbirleriyle çatışmalarını ve kamu güvenliğini tehlikeye düşürmelerini önlemek için, bu mutlak özgürlüklerden yararlanılmasını düzene koymaya ve getirilen kayıtları belirginleştirmeye yönelik gelecekteki anayasa ilkelerini geliştirecek *temel* yasalara (*lois Organiques*) atıf yapar. Ve sonradan, bu temel yasalar, düzenin dostları tarafından pişirilip kotarılmış ve bütün bu özgürlükler, burjuvazinin, toplumun öteki sınıflarının eşit haklarına dokunmadan yararlanabileceği bir biçimde düzene konulmuştur. Bu temel yasalar, ne zaman bu özgürlükleri öteki sınıflara tümünden yasaklasa ya da yalnız, polis tuzaklarından başka bir şey olmayan koşullar altında kullanılmalanına izin verse, bu, daıma anayasanın buyruklarına uygun olarak, yalnızca "*kamu güvenliği*", başka bir deyişle burjuvazinin güvenliği yararına olmuştur. Bunun içindir ki, sonradan, bütün bu özgürlükleri ortadan kaldıran düzenin dostları olsun, bu özgürlükleri

eksiksiz isteyen demokratlar olsun, her iki taraf da, haklı olarak, iddialarını anayasaya dayandırmışlardır. Anayasanın her paragrafı, gerçekten de, kendi karşı-savını, kendi lordlar kamarasını, kendi avam kamarasını içerir: metinde özgürlük, sayfa kenarında bu özgürlüğün kaldırılması. Daha sonraları, özgürlük sözüne saygı gösterildiği, ama onun gerçek uygulaması, kuşkusuz yasal yollarla yasaklandığı sürece, her ne kadar *gerçek* varlığı tamamen yok edilmiş olsa da özgürlüğün anayasal varlığı tam ve dokunulmamış olarak kaldı.

O kadar ustalıkla dokunulmaz kılınan bu anayasa, gene de, tıpkı Aşil gibi yalnız bir noktadan yaralanabilir, ama topuktan değil de baştan, ya da daha doğrusu içinde yitip gittiği iki baştan, *Yasama Meclisi* ile *cumhurbaşkanı*'ndan yara alabilir. Anayasayı bir karıştırınız, yalnız cumhurbaşkanı ile Yasama Meclisinin ilişkilerini saptayan paragrafların mutlak, pozitif, çelişki olanağından uzak, çarpıtılması olanaksız olduklarını farkedeceksiniz. Burada, burjuva cumhuriyetçiler için, gerçekten kendi güvenlikleri sözkonusuydu. Anayasanın 45'ten 70'e kadar olan paragrafları o şekilde kaleme alınmıştır ki, Ulusal Meclis, cumhurbaşkanını anayasal yolla uzaklaştırabilirse de, cumhurbaşkanı, Ulusal Meclisten ancak anayasal olmayan bir yolla, yani bizzat anayasayı ortadan kaldırarak kurtulabilir. Bu duruma göre, anayasa böylece kendinin zor yoluyla kaldırılmasına yolaçar. Anayasa, 1830 Sözleşmesi gibi güçler ayrımını yalnız kutsamakla kalmaz, bu ayrımı en dayanılmaz bir çelişki haline gelene kadar genişletir. *Anayasal güçlerin oyunu* —Guizot, yasama gücü ile yürütme gücü arasındaki çekişmelere bu adı veriyordu— 1848 Anayasasında hiç durmadan “*va banque*” oynar. Bir yanda sorumsuz, dağıtılamaz, bölünmez bir Ulusal Meclisi, her şeyin üstünde olan bir yasama gücünü elinde bulunduran, savaş, barış ve ticaret antlaşması konularında son merci olarak karar veren, genel af yapma hakkına yalnız kendisi sahip bulunan ve sürekli niteliği ile hep sahenin önünde yer alan bir Ulusal Meclisi oluşturan, genel oyla seçilmiş, yeniden seçilebilir 750 halk temsilcisi. Öte yanda, krallık erkinin bütün hassaları ile, bakanlarını Ulusal Meclisten bağımsız olarak atamak ve görevden almak hakkı ile, yürütme gücünün bütün eylem olanaklarına sahip, tüm devlet görevlerini elinde bulunduran ve böylece de Fransa'da her rütbe ve kıdemden 50.000 memur ve subaya bağlı bir-buçuk milyonun kaderini elinde tutan cumhurbaşkanı. O, ülkenin bütün silahlı kuvvetlerinin komutanıdır. O, herhangi bir suçluyu bağışlamak, ulusal muhafızları açığa almak, Danıştayın onaması ile yurttaşlarca seçilen eyalet ve belediye kurulu üyelerinin görevine son vermek gibi bir ayrıcalıktan yararlanır. Yabancılarla her türlü görüşme yapma inisiyatifine sahiptir ve bu görüşmelerin yönetimini elinde tutar. Meclis, aralıksız daima sahnede kaldığı, kamuoyunun eleştirisine maruz bulunduğu halde, o, cumhurbaşkanı, Champs-Elysées'de gizli bir yaşam sürdürüyor, gözlerinin önünde ve yüreğinin içinde, anayasanın 45. maddesi, her gün “*Frère, il faut mourir!*”* Senin iktidarın, seçilişinin dördüncü yılında güzel mayıs ayının ikinci pazarında sona eriyor! O zaman bu iktidarın göz-kamaştırıcılığı da bitecek! Temsil ikinci kez oynanmayacaktır, ve eğer borcun varsa, ve eğer güzel mayıs ayının ikinci pazar gününü Clichy'ye gitmeyi yeğlemiyorsan vakit varken, anayasanın sana verdiği 600.000 franklık ödenekle bu borçları ödemenin çarelerini düşün!” diye bağırıyor. Ama, yasa maddeleri ile manevi bir güç yaratmanın olanaksızlığından başka, cumhurbaşkanını tek dereceli seçimle bütün Fransızlara seçtirmekle, anayasa, bir kez daha kendi kendini yıkıyor. Fransa'nın oylan Ulusal Meclisin 750 üyesine dağılırken, burada, tersine, tek bir kişi üzerinde toplanır. Her milletvekili yalnız şu ya da bu partiyi, şu ya da bu kenti, şu ya da bu köprübaşını ve hatta, salt yediyüz ellinci herhangi bir kimseyi seçme zorunluluğunu, bir insan üzerindeki eşyadan daha fazla titizlik gösterilmediği bu seçme işlemini temsil ettiği halde, o, ulusun seçtiğidir ve onun seçimi, egemen halkın dört yılda bir oynadığı kozdur. Seçilmiş Ulusal Meclis, ulusa metafizik bir bağ ile bağlıdır, ama seçilmiş cumhurbaşkanı, ulusa kişisel bir bağ ile bağlıdır. Ulusal Meclis, elbette ki çeşitli üyelerinde ulusal ruhun başka başka yönlerini temsil eder, ama bu ulusal ruh, asıl cumhurbaşka-

nında cisimleşir. Başkan, meclis karşısında bir çeşit tanrısal hakka sahiptir. O, halkın sayesinde başkandır.

Deniz tanrıçası Tetis, Aşil'e gençliğinin baharında yok olup gideceğini önceden haber vermişti. Aşil gibi ancak bir yerinden yaralanabilir olan anayasa da, erken bir ölümle yokolacağını önsezileri ile hissediyordu. Kralcıların, bonapartçıların, demokratların, komünistlerin böbürlenmelerinin farkına varmak için, Kurucu Meclisin katıksız cumhuriyetçilerinin kendi ülkesel cumhuriyetlerinin bulutlu gökyüzünden aşağıdaki yabancısı olduğu dünyaya bir gözetmeleri yetiyordu ve Tetis denizden çıkıp, bildiği gizi kendilerine açıklama gereksinmesini duymadan da, onlar, yasama konusundaki büyük başyapıtlarının taçlandırılmasına yaklaştıkları ölçüde günden güne saygınlıklarını daha çok yitiriyorlardı. Anayasal bir hileye başvurarak anayasanın 111. paragrafının yardımı ile kaderi boşa çıkarmaya çalıştılar; bu paragrafta göre, *anayasada yapılacak her çeşit değişikliğin yeniden görüşülmesi* önerisi, ancak, bir aylık aralarla birbirinden ayrılmış ardarda üç birleşimden sonra, en az dörtte-üç çoğunlukla ve ayrıca Ulusal Meclisin en az 500 üyesinin oylamaya katılması koşuluyla oylanabilir. Bu, daha şimdiden parlamenter bir azınlık haline düşmekte olduklarını kahince gören katıksız cumhuriyetçilerin, henüz parlamenter çoğunluktan istedikleri yönde yararlanabildikleri ve hükümet iktidarının bütün eylem olanaklarını ellerinde bulundurdıkları bir sırada, her gün, güçsüz ellerinden biraz daha kaçır gördükleri bir iktidarı hâlâ kullanmak için yaptıkları umutsuz bir girişimden başka bir şey değildi.

Nihayet, anayasa, bir paragrafta “uyanık” yurttaşları ve “yurtseverleri” gene kendisinin yarattığı en yüce mahkemenin, yani Yüksek Mahkemenin titiz ve cezai dikkatine sunduktan sonra, melodram niteliğindeki bir başka paragrafta, kendi kendisini, “tüm Fransız halkının olduğu gibi tek tek kişi olarak Fransızların da uyanıklığına ve yurtseverliğine” emanet ediyor.

2 Aralık 1851'de, bir kafa vurmakla değil, sadece bir şapkanın değmesiyle yıkılan 1848 Anayasası işte bu idi. Bu şapkanın Napoléon'un üç köşeli şapkası olduğu da doğrudur.

Karl Marks
Louis Bonaparte'in 18 Brumaire'i,
Seçme Yapıtlar, Cilt: I, s. 489-494

TÜRKİYE HALK KURTULUŞ PARTİSİ-CEPHESİ

İlk Genel Komite Üyesi

HÜSEYİN CEVAHİR

1 HAZİRAN 1971

İSTANBUL/MALTEPE

1947’de Tunceli’de doğdu. Yüksek öğrenim için Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesine girdi. Burada devrimci gençlik hareketlerine katıldı. Dev-Genç içinde yer alan Hüseyin yoldaş, Mahir Çayan yoldaşla bu mücadele içinde tanıştı. THKP-C’nin oluşum sürecinde yer aldı ve kurucularından oldu. Oluşturulan ilk Genel Komite’de yer alarak, Doğu Anadolu Bölge Sorumluluğu’nu üstlendi.

THKP-C’nin 1971 yılında başlattığı Öncü Savaşının ilk evresinde gerçekleştirilen merkezi eylemlerin içinde yer aldı. İstanbul’da şehir gerillasının yaratılması amacıyla alınan karar üzerine Mahir yoldaşla birlikte buraya geçti. Has’ların günlük hasılatlarının kamulaştırılması ve siyonist ajan E. Elrom’un tutsak alınması eylemlerine katıldı.

Elrom eylemi üzerine oligarşinin başlattığı kuşatma ve imha operasyonu sırasında, 29 Mayıs 1971’de Mahir yoldaşla birlikte İstanbul-Maltepe’de kuşatıldılar. Bu iki “adalı”nın üç gün süren kuşatması, 1 Haziran günü başlatılan operasyonla sonlanırken, Cevahir yoldaş şehit düştü, Mahir yoldaş ağır yaralı olarak tutsak edildi.

Cevahir yoldaşın sanat ve kültür üzerine yayınlanmış çeşitli yazıları yanında, Küba Devrimi üzerine bir yazısı bulunmaktadır.

TÜRKİYE HALK KURTULUŞ ORDUSU KURUCU VE ÖNDERLERİ

KADİR MANGA ALPASLAN ÖZDOĞAN SİNAN CEMGİL
31 Mayıs 1971 / Nurhak

DENİZ GEZMİŞ YUSUF ASLAN HÜSEYİN İNAN
6 Mayıs 1972 / Ankara

**TKP(M-L) VE TİKKO'NUN
KURUCUSU VE ÖNDERİ
İBRAHİM KAYPAKKAYA**
18 MAYIS 1973
DİYARBAKIR

1949 yılında Çorum'da doğdu. İlkokulu bitirdikten sonra Hasanoğlan Öğretmen Okulu'na girdi. Burayı bitirdikten sonra İstanbul Çapa Yüksek Öğretmen Okulu'na başladı. Aynı zamanda İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi-Fizik Bölümü öğrencisi olan Kaypakkaya, sol düşüncelerle burada tanıştı. Mart 1968'de Çapa Fikir Kulübü'nün kurucuları arasında yer aldı. Çapa Fikir Kulübü'nün başkanı olan Kaypakkaya, 6. Filo'ya karşı bildiri yayınladığı gerekçeyle Kasım 1968'de okuldan atıldı.

FKF ve TİP içinde ortaya çıkan ayrışmada MDD kesiminde yer aldı. *İşçi-Köylü* gazetesinin İstanbul'daki bürosunda çalışan Kaypakkaya, *Aydınlık* ve *Türk Solu* dergilerine yazılar yazdı. Aydınlik içinde meydana gelen ayrışmada D. Perinçek'in başını çektiği PDA saflarında yer aldı. 1972 yılına kadar PDA (TİİKP) saflarında çalıştı ve DABK üyesi olarak görev yaptı. Bu tarihte PDA oportünistleriyle yollar ayrıldı. D. Perinçek ve çevresinin revizyonist ve oportünist olduklarını söyleyen Kaypakkaya, ayrılık sonrasında TKP(ML)-TİKKO'yu kurdu.

TKP(ML) faaliyetlerinin yoğunlaştırıldığı Dersim bölgesinde mücadele ederken, 24 Ocak 1973'de Vartnik mezrasında oligarşinin resmi zor güçleri tarafından sarıldı. Çatışma sırasında Ali Haydar Yıldız şehit düşerken, Kaypakkaya yaralı olarak çatışma alanından uzaklaştı. Ancak beş gün sonra kendisinin kaldığı köydeki bir öğretmenin ihbarıyla yakalandı. Dört ay süren işkencelerde hiçbir şeyi kabul etmedi ve bu işkenceler sonucu 18 Mayıs 1973'de şehit düştü.

AĞADEDE SARIKAYA

1960/KARS

9 MAYIS 1993/İSTANBUL

LEYLA DOĞAN

1963/KAYSERİ

21 MAYIS 1986/ANKARA

1960 yılında Kars'da doğdu. 1977'de devrimci mücadeleye THKP-C/HDÖ saflarında katıldı. 1977-1979 yılları arasında Kars bölgesinde örgütsel faaliyette bulunan "Dede", bu dönemde faşist milis güçlere karşı THKP-C/HDÖ'nin gerçekleştirdiği silahlı eylemlerde yer aldı. MHP Kars İl Başkanı'nın cezalandırılması eylemine katıldı. 12 Eylül askeri darbesi koşullarında tutsak edildi. 1986 yılına kadar Selimiye, Metris, Sağmalcılar ve Erzurum Askeri Cezaevlerinde yattı.

1986 yılında tutsaklığı sona erer ermez pratik örgütsel faaliyet içinde yer aldı. 1991-1993 yılları arasında THKP-C/HDÖ'nin gerçekleştirdiği "30 Mart-Kızıldere Harekâtı" (1991); "Eylül Harekâtı" (1992) ve "15 Mart Harekâtı" (1993) içinde yer aldı. THKP-C/HDÖ İstanbul İl Komitesi üyesi olan "Dede" yoldaş, bir şehir gerillası olarak savaşın tüm zorluklarına ve olanaksızlıklarına rağmen üstlendiği görevleri yerine getirmekte tereddüt etmedi.

9 Mayıs 1993 Pazar günü saat 12'de İstanbul/Fatih'teki örgüt evinin oligarşinin zor güçlerince basılmasıyla başlayan çatışmada katledildi.

1963 yılında Kayseri'de doğdu. Daha henüz Ortaokul sıralarındayken devrimci mücadeleyle tanıştı. THKP-C/HDÖ sempatisini olarak örgütsel çalışmalarda kendisinden istenen her şeyi yerine getirmek için olanca gücüyle çalıştı. Örgüt saflarında ortaya çıkan İl Sağ-sapmanın yarattığı kargaşaya içinde bir süre Kayseri ile sınırlı bir ilişki içinde bulundu. 1979 sonlarında bu sağcı unsurlara yönelik polis operasyonunda tutsak edildi. Ankara/Mamak cezaevinde yattı. Tutsaklığının ilk gününden itibaren örgütle bağlantı kurdu ve THKP-C/HDÖ'nin örgütsel işleyişine dahil edildi. 1981'de tutsaklığı sona erdikten sonra değişik kentlerdeki örgüt üyeleri arasında bağlantıların kurulmasında çalıştı. Her koşulda cezaevindeki tutsak yoldaşlarıyla bağlantı kurmayı başardı. Bu görevini 1986 yılına kadar aksatmadan sürdürdü. İşkenceler sonucu meydana gelen rahatsızlığı nedeniyle Ankara'da kaldırıldığı hastanede 21 Mayıs 1986'da yaşamını yitirdi.

Kadrolar ve Politikada “Güç-Nicelik” Kavrayışı

[Bu yazı ilk kez Kurtuluş Cephesi'nin Ocak-Şubat 1996 tarihli 29. sayısında yayımlanmıştır.]

“Doğru devrimci çizgi belirlendikten sonra, herşeyi, doğru çizginin kaderini, zafer ve yenilgiyi, kadrolar belirler.”

Stalin'in bu sözünü bilmeyen ya da duymamış bir devrimci tasarlayabilmek olanaksızdır. Her devrimci, devrim sempatzanı, bu belirlemeyi, eyleminin temelini koymak durumundadır.

Marksizm-Leninizmde kadro sorunu, doğrudan örgütlenme sorunu olarak ortaya konulur ve proletarya partisinin örgütlenmesi olarak somutlaşır. Kadroların devrim mücadelesindeki belirleyiciliği, kaçınılmaz olarak kadroların devrim mücadelesinin gereklerine uygun bir bilinç ve bunun somutluğu olarak belirli bir pratiğe sahip olmaları gerektirir. Her devrim mücadelesinde ve proletarya partisinde, kadronun belirleyiciliği, **mücadelenin gerektirdiği bilinç, ustalığa ve kararlılığa** sahip kadrolara sahip olmak ve bu kadroları yaratmak olarak özel bir konu olarak ele alınır. Bu da, ister istemez, devrimci çizginin belirlediği mücadeleyi sürdürmeye uygun kadroların oluşturulması demektir. Böylece **belirli bir niteliğe** sahip kadrolara sahip olmak, proletarya par-

tisinin temel görevi ve sorunu olarak belirginleşir.

Sözcüğün tam anlamıyla, devrim mücadelesinde yer alan kadroların sayısı, **niceliği**; bu kadroların devrim mücadelesinin gereklerine uygun olmaları, **niteliği** ifade eder. Bunların karşılıklı ilişkisi, devrimci görevlerin yerine getirilmesinde belirleyicidir. Örgütlenmede nicelik-nitelik ilişkisi olarak da ifade edilen bu durum, Stalin'in ifade ettiği gibi, tüm mücadeleyi belirler. Belirlenmiş devrimci çizgiyi pratiğe uygulayacak **yeterince** kadroya sahip olmak **nicelik** düzeyini tanımlarken; bu devrimci çizginin gerektirdiği özelliklere sahip kadroya sahip olmak **nitelik** düzeyini tanımlar. Bu nedenle, hemen her durumda, devrimci çizgiyi pratiğe uygulayacak yeterde ve yeterlilikte kadroların yaratılması, her devrimci örgütün birincil sorunu olmaktadır.

Buraya kadar, sorun, salt örgütlenme sorunu olarak ortaya çıkar. Eğer böyle bir örgütlenmeyi sağlayabiliyorsanız, yani gerekli ve yeterli sayıda kadroya sahip olabiliyorsanız, mücadeleyi planlandığı doğrultuda sürdürme olanağına sahipsinizdir. Ancak devrim mücadelesinin, karşı-devrimin zoru, şid-

deti koşullarında sürdürülen bir mücadele olması, kaçınılmaz olarak, bu süreçte kadroların yitirilmesine neden olur. Böylece, kadroların yeniden yaratılması ve eski kadroların yerlerinin doldurulması gündeme gelerek, kadro sorununu sürekli kılar. Bu zorunluluk, devrimin bir Halk Savaşı ile zafere ulaşacağı bizim gibi ülkelerde çok daha büyüktür. Hele ki, Öncü Savaşının verilme zorunluluğu, kadro sorununu, eşi görülmedik düzeyde önemli hale getirir. Böyle bir savaşta, kaçınılmaz olarak kadroların üstlendikleri görevler ve yerine getirmeleri gereken fedakârlıklar öylesine yoğunur ki, kadroların niteliğinin temel belirleyiciliği en yakıcı bir biçimde ortaya çıkar. Bu, aynı zamanda, karşı-devrimin kadro pasifikasyonuna yönelik tüm girişimlerinin nedeni olmaktadır.

Buraya kadar söylediklerimiz, her devrimcinin bildiği ve bilmek durumunda olduğu gerçeklerdir. Ancak, sorun pratik olarak ele alındığında, karşılaşılan sorunların boyutları, hiç de konunun bu denli içsel bir sorun olmadığını ortaya koyar. Salt emperyalizmin kadro pasifikasyonu için geliştirmiş olduğu yöntemleri ve bunların uygulanması için kullandığı araçları ele almak bile, bunun nerelere kadar uzandığını göstermeye yetecektir.

Son dönemlerde sık sık yinelenen eski bir tekerleme vardır: **Politika, güç demektir.**

İşte bu söz, bizim gibi ülkelerde kadro sorunun en yakıcı yönünü ortaya koyar.

Marksizm-Leninizmin devrim mücadelesinde belirleyici olarak kitleleri ve onların öncüsü olarak kadroları almasının, küçük-burjuva dünya görüşü ile çarpıtılmış biçimi, “politika, güç demektir” sözü ile ortaya çıkar.

Küçük-burjuvazinin devrim karşısındaki tutumu, her zaman kendi sınıfsal konumuna uygundur. Kapitalizm tarafından sürekli olarak yoksullaşan ve mülksüzleşen küçük-burjuvazi, bu yanı ile proletaryaya yaklaşıp; diğer yandan karşısına çıkacak fırsatlardan yararlanarak büyük burjuvalar arasına girmeyi umut eder. Bu sınıfsal özelliği, küçük-burjuvaziyi sürekli olarak **güçler dengesini** gözetmeye ve buna uygun olarak tavır belirlemeye yöneltmektedir. Böylece, sözcüğün tam anlamıyla küçük-burjuva politik tutumu ortaya çıkar. Bu politik tutum,

güçler dengesi kimin lehineyse, ondan yana tutum belirlemek şeklinde olup, “politika, güç demektir” sözü ile ifade edilir.

Küçük-burjuvazinin bu güç fetişizmi, aynı zamanda burjuvazinin (kapitalist burjuvazi) politik faaliyetlerinin ve ideolojik saldırılarının yönünü belirlemektedir. Nüfus içinde çoğunluğu küçük-burjuvazinin oluşturduğu her ülkede, “politik güç”, her zaman küçük-burjuvazinin tavrını belirlediği için, devletin tüm zor faaliyetinin de konusunu ve hedefini belirler. Mahir Çayan yoldaşın deyişiyle, oligarşinin “göründüğü kadar güçlü olmaması”na rağmen, kendisini sürekli olarak “dev gibi güçlü” göstermeye çalışmasının arkasında bu küçük-burjuva tutum bulunmaktadır. Bu nedenle de, oligarşi, sürekli olarak **gözdağı, demagoji ve yaygaraya** başvurarak, kendisini **güçlü göstermeye** çalışmakta ve bu yolla küçük-burjuvazinin devrim mücadelesine katılmasını engellemeye uğraşmaktadır.

Burada ülkemizdeki bir yanlış anlamayı da düzeltmek gerekmektedir. Küçük-burjuvazi, sınıf olarak, küçük mülkiyeti ve küçük sermayeyi ifade eder. Ancak ülkemiz solunda genellikle küçük-burjuva sözcüğü, öğretmen, öğrenci, memur gibi toplumsal tabakaları tanımlamak için kullanılmaktadır. Bu toplumsal tabakaların sergiledikleri sınıf özellikleri, elbette ki küçük-burjuva sınıf özellikleridir. Ama bu sınıfın gerçek ifadesi değildirler. Küçük-burjuvazi, kesinkes küçük mülkiyet ve küçük sermaye ile nitelenir ve tüm sınıfsal özelliği bu küçük mülkiyeti ve sermayesi tarafından belirlenmektedir.

Küçük-burjuvazinin politik tutumu tarafından belirlenen “politika, güç demektir” ifadesi, doğrudan küçük-burjuvaziyi kazanmaya yönelik politikalarda kendi gerçekliğini bulur. Bunun soldaki yansıması ise, belli bir güç olmak için belirli bir niceliğe, “sayıya” sahip olmak ve bunun aracılığı ile politika yapmak şeklinde olmaktadır. Ülkemizde her hangi bir sol örgütün ya da girişimin, her faaliyetinin katılımın sayısı ile ölçülmesinin gerçekliği burada yatmaktadır. Bu, aynı zamanda, soldaki faaliyetin yönünü de belirlemektedir. Bu yön, olabildiğince çok sayıda “insana” sahip olmaktır. Eski deyişle, “kafa sayısı”, neredeyse soldaki tüm faaliyeti belirlemektedir. Böylece de, devrimci faaliyetin sürdürülmesi, “sayıya”, yani niceliğe indirgenmektedir ve “güç” kavramının

ölçütü burada aranmaktadır. (Hemen her sol hareketin, kendi faaliyetleri hakkındaki yayınlarına bakılacak olursa, bu nicelik ölçütünün ne denli yaygın olduğu görülecektir. Öyle ki, hemen her faaliyet, buna katılanların sayısıyla birlikte ifade edilmekte ya da asılan bir pankart metresi ile yazılmaktadır.)

Pratikte çalışan kadroların sürekli olarak duydukları söz, “siz kaç kişisiniz?”, “nerede varsınız?” türünden olmaktadır. Devrimci mücadeleyle az çok tanışıklığı olan her kişinin, illegal bir mücadele söz konusu olduğunda, bu soruların sorulamayacağını bilmelerine karşın, soruyor olmaları ilginçtir...

Güç-nicelik ilişkisi üzerine söylenecek çok şey vardır. Bunlara ilişkin sayısız örnekler verilebilir ve hatta tüm politika sanatının, örgütlenme amacının ve yöneticiliğin niteliğini, bu niceliği bulma sanatı olduğu bile söylenebilir. Doğal olarak, her türlü fırsattan yararlanmak, geçici de olsa güvenilirmez kişi ve gruplarla ittifaka girmek, bu sanatın pratiği olarak algılanmakta ve bir “ustalık” olarak düşünülmemektedir.

Elbetteki, pratik faaliyetlerde nicelik belli bir etkinlik demektir. Örneğin, bir protesto eyleminde ya da bir grevde yer alanların sayısının (sol yayınlarda görüldüğü gibi) 100 kişi olması ile binlerce kişi olmasının etkisi kıyaslanamaz ve kıyaslanamayacak kadar “elle tutulur, gözle görülür” sonuçlar ortaya çıkarır. Bunları anlamamak ya da görmezlikten gelmek elbette olanaksızdır. Zaten pratikte çalışan kadronun çok iyi bildiği gibi, her zaman “zaten kaç kişisinizki, etkiniz ne olacak” sözleri, bunun sonucu söylenmektedir. Yine aynı sözleri yineleyenler, “aslında doğru söylüyorsunuz, ama sayınız yetersiz, bu nedenle sizin başarılı olacağınıza inanmıyorum” diyerek, “iyiniyetli”, ancak niceliği esas alan beyanlarda buldukları sıkça görülür. Yine, bir bağış kampanyası söz konusu olduğunda, sık sık şu sözler yinelenir: “Aslında size vermek isterdim, ama fazla gücünüz yok”. Bu sözlerde ifadesini bulan, her zaman “güç-nicelik” kavrayışıdır. Denilmek istenen hep aynıdır: Hele bir güç olun, o zaman biz de varız!

Şüphesiz, “güç-nicelik” kavrayışı, kendisini sol içersinde ortaya koyduğu boyutta, çok fazla önemsenmez. Çünkü, sonal olarak, bu kavrayış, sol içersinde şu ya da bu

örgütlenmeyi tercih etmek şeklinde somutlaşır. Bunun tek sonucu, bu kavrayışın sürdürücüsü ve kendi faaliyetinin temeli yapan sol örgütlenmelerin kendilerini bir “güç” olarak gösterecek eylemlere girişmeleri ve bu eylemlerin yaratacağı varsayılan “fırsatlardan” yararlanmaya çalışmaları olmaktadır.

Ancak kitlelerin arasına girildiğinde, aynı kavrayışın, yani küçük-burjuvazinin gücü yönelik tutumunun belirlediği kavrayış, kaçınılmaz olarak tüm pratik faaliyetin karşısına çıkacaktır. Bunu gördüklerinde de, işi işten geçmiş olmaktadır...

Gerçek gerçeklikte, güç-nicelik ilişkisi, egemen sınıfların yüzyıllardır egemenliklerini sürdürmek için kullandıkları ve her türlü propaganda aracı ile sürekli olarak işledikleri bir konudur. “Oligarşi çok güçlü, siz çok güçsüzsünüz”, “devletle baş edilmez”, “devletin milyonlarca silahı, milyarlarca doları var, sizin neyiniz varki” gibi sözlerin, her zaman güç-nicelik kavrayışının üzerinde yükseldiğini herkes görebilecektir.

Güç-nicelik kavrayışı, toplumsal ilişkiler alanında öylesine geniş bir etkiye sahiptir ki, günlük yaşamda sıkça kullanılan “paran kadar konuş” türünden söz ve davranışlarda da kendisini dışa vurur.

Daha öncede belirttiğimiz gibi, güç-nicelik kavrayışı, solda kendisini yeniden üreten ideolojik bir kavrayıştır. Ancak egemen sınıflar açısından bu ideolojik kavrayış, salt ideolojik araçlarla sürdürülen bir propagandanın ürünü olarak yaygınlaşmamaktadır. Bu kavrayış, bir yandan toplumda geniş bir nüfusu oluşturan küçükburjuvazinin sınıfsal tutumu ile belirlenirken, diğer yandan günlük yaşamda (maişet derdi içinde) yeniden üretilmektedir. Doğal olarak, kendi günlük yaşamında kaçınılmaz bir ilişki olarak ortaya çıkan güç-nicelik ilişkisi, bireyler için doğal karşılanabilen ve sorgulanmayan bir kavrayış olarak karşımıza çıkar. Bu sorgulanmama, yani kavrayışın toplumsal ilişkiler alanı içersinde sürekli yeniden üretimi ile ortaya çıkan kendiliğinden varoluşmuş duygusu, bu kavrayışı, neredeyse “sağduyu”nun bir ifadesi olarak sunmaktadır. (Hemen her seçim sonrasında “halkımızın sağduyusu”ndan söz eden değerlendirmelerin bunca yaygın oluşunun nedeni de budur.) Böylece, bilince ve bilgiye değil, **sezgilere** ve **bireysel yaşam deneyimine** dayanan ölçü, ölçüt ve

kavrayışlar öne geçmektedir. Özellikle kent küçük-burjuvazisi ile köylülüğün proletarya ile olan devrimci ilişkilerinde, bu bireysel yaşam deneyiminin getirdiği kavrayışlar önemli bir yer tutar. Lenin' in pekçok yazısında buna ilişkin belirlemeleri geniş yer tutmasının nedeni de budur.

Devrimcilerin, bu kavrayış karşısında ödedikleri bedel, devrimci mücadeleye katılımında karşımıza çıkar. Genellikle devrimcilerin belli bir güç olana kadar olayları izleme yönündeki geniş kitlesel eğilim, ödenen bedelin büyüklüğünü göstermektedir. En basit bir mantık bile, bir ile birin toplanmasının iki ettiğini, bir elin tek başına bir işe yaramadığını ama iki elin “sesi” olduğunu bilir. Oysa güç-nicelik kavrayışı, birin kendi kendine ve kendi içinde iki olmasını bekler ve ancak ondan sonra katılabileceğini beyan eder. Bu da, devrimci mücadeleden uzak durmayı getirdiği gibi, herşeyin devrimcilerin iradi müdahalesi olmaksızın gelişebileceği kavrayışına ulaşır. Bunun sonucu ise, mistisizm, pasifizm ve oblomovculuktur.

“Hele şöyle bir güç olun, o zaman biz de varız” türünden sözlerin, salt nicelik yönünden ele alındığında bile, devrimci mücadele açısından ne denli anlamsız olduğu görülecektir. Çünkü, devrimci mücadele, kitleleri bilinçlendirme ve devrimci bir güç haline getirme mücadelesidir. Eğer devrimci mücadelede yer alınacaksa, devrim mücadelesini bir “güç” haline getirmek için, oligarşiye karşı bir “alternatif” güç haline getirmek için yer alınacaktır. Yoksa böyle bir güç kendiliğinden oluşmayacaktır ve şayet kendiliğinden oluşursa bile, o zaman, bugün devrimci mücadeleden uzak duran “bilinçli” insanları değil, bugünün bilinçsiz, ama yannın bilinçli kitlesini kapsayaca açıktır. Şayet belirleyici olan güç-nicelik ilişkisi ise, o zaman devrimci mücadeleye her katılım, niceliği artıracaktır ve (bu ilişkinin kavrayışı çerçevesinde söylersek) her nicelik artışı, güç olunduğunu göstereceği anlamda, yeni niceliklere yol açacaktır. Bu da, bu kavrayışın kendi içersinde ne denli çelişik olduğunu gösterir.

“Güç-nicelik” kavrayışının ideolojik niteliği bu çelişkiye kendini yeniden ortaya koyar. Bilindiği gibi, burjuva ideolojisi, pratiğin “haklı çıkartılması” temelinde, gerçekliğin yalanlaştırılmış ifadesi durumundadır. Bu

kavrayışta da görüleceği gibi, kişi, kendi kavrayışı ile kendi gerçekliğine yabancılaşmaktadır. Sanki kendisinin (integral olarak tüm insanları) dışında bir varlık varmış gibi, bu varlıkların, kendi dışında önce bir araya gelmesini ve kendilerini “güç” haline getirmesini beklemek, bu yabancılaşmanın en son sınırını belirler. “Tamam, sizin söyledikleriniz çok doğru, sizinle çalışmak isterim ya da en azından sizlere yardımcı olmak isterim, ancak sizlerde önce birşeyler yapın” şeklinde ifade edilebilen görüşler, aynı zamanda bireyin kapitalist ilişkiler içersinde kendi emeğine yabancılaşmasının bir yansıması durumundadır. Eğer bu sözü eden kişi ya da kişilerin devrimci mücadeleye katkısı, aynı zamanda devrimci mücadelenin gelişmesi demek olmayacaksa, yani kendilerinin dışında bir gelişim ortaya çıkıyorsa, kendileri dışında “birşeyler” yapılıyorsa, kendilerine neden gereksinme duyulacağı anlamsızlaşacaktır. Herkes bilirki, bir kişi için geçerli olduğu ileri sürülen bir ölçüt, herkes için de geçerli olabilir. Bu durumda, devrim mücadelesini sürdüren tek kişi bile kalmayacaktır. Çünkü herkes, kendi dışında birşeyin varolmasını beklemek durumunda olacaktır. Oysa hiçbir şey yoktan var olmaz. (Dinsel inanç sahiplerine bunu bile anlatabilmek çok zordur.)

Görüldüğü gibi, “güç-nicelik” kavrayışı, sadece pratik devrimci mücadelenin engeli değil, aynı zamanda devrimci olunmasının da engeli olan bir ideolojik kavrayıştır. Küçük-burjuva dünya görüşünün ürünü olan bu kavrayış karşısında proletaryanın sınıfsal tavrı, tümüyle bilimseldir.

Proletarya, sınıf olarak, sadece kendisinin niceliğini değil, aynı zamanda burjuvazinin zıttı olarak bir niteliği ifade eder. Üretimdeki yeri, onu, sadece nicelik olarak değil, niceliğin belli bir nitelikle birleşmesinin ürünü olarak belirlemiştir. Tek tek işçilerin (nicelik) birleşik ve kolektif eylemi (nitelik), proletaryanın sınıf niteliğini ortaya çıkarır. Proletaryanın kendi günlük pratiği ile sürekli olarak sergilediği ve sürekli olarak yeniden ürettiği bu ilişki, birleşik ve örgütlü bir niceliğin nasıl bir güç ortaya çıkardığını gösterir.

“Güç-nicelik” ilişkisi doğru kavranamazsa ve küçük-burjuvazinin bu konudaki kavrayışı esas alınırca, devrimci mücadelede bir dizi sapma kaçınılmaz hale gelir. Kendi-

sini belli bir “güç” olarak göstermek isteyen ve bu yolla güçlenmeyi uman pek çok devrimci örgüt, kendi gücünü aşan ve tarihsel koşullara uygun düşmeyen bir dizi eylem içersine girmişlerdir. Sonuçları ise, devrimci mücadelenin verdiği nice kayıplar ve yitirilen zamandır.

Tüm bu belirlemelerin ışığında, belli bir niteliği ifade eden **devrimci insanı**, kadroyu şu şekilde belirleyebiliriz:

Tarihin belirli bir döneminde, mevcut ekonomik, sosyal ve siyasal sistemin insanlığın ileriye doğru gelişiminin ve tarihsel ilerlemenin engeli olduğu bir dönemde, yani mevcut üretim ilişkilerinin üretici güçlerin gelişimini engellediği ve yer yer durduğu bir tarihsel dönemde, bu koşulların bilincinde olan ve bu koşulları ortadan kaldırarak, insanlığın tarihsel gelişiminin önünü açan, bu süreci hızlandıran insanlar, o tarihsel dönemin görev ve sorumluluğu ile hareket ederek, kendilerini devrimci olarak tarih karşısına koyarlar. Bu nitelikteki bir birey, ister politik iktidarın ele geçirilmesi sürecinde olsun, ister politik iktidar ele geçirildikten sonra olsun, yaptığı her eylemi ile devrimci niteliğini yeniden üretir ve kendini aşar. Yerinde sayan, değişmeyen bir nitelik, her zaman çürümeye ve bozulmaya uğrayacaktır. Bu nedenle de, devrimci insan, kendisini sürekli olarak aşan, yenileyen ve devrimci mücadeleye sürecinin öne koyduğu görev ve sorumluluğun bilincinde ve ona göre faaliyet yürüten insandır.

Bu görev ve sorumluluk, kimi zaman, kırsal bir alanda yıllar süren sabırlı ve inatçı bir ön örgütlenme faaliyeti olarak ortaya çıkabileceği gibi, kimi zaman, bir şehir gerillasının karşılaşılabileceği en zor koşullar altında savaşmak olarak somutlaşacaktır.

Gün olacak, emperyalizmin ve oligarşinin en azgın saldırıları karşısında, salt devrimci niteliğini korumak için yürütülen bir mücadele haline dönüşecektir. Gün olacak, tutsaklık koşullarında, düşmanın her türlü pasifikasyon ve baskı uygulamalarının en yoğunlaştığı bir ortamda, devrimci onuru ve kişiliği korumak için direniş olarak karşımıza çıkacaktır. Kimi dönemlerde, polis operasyonlarının en yoğun yaşandığı koşullarda, tüm yoldaşlarıyla bağları kesilmiş olarak yaşamak zorunda kalınacaktır. Kimi dönemler gelecek, salt devrimci olduğunuzu söy-

lemenin bile bir yüreklilik, bir onur olduğu günler yaşanacaktır. Gün olacak, devrim saflarında yılgınlık, panik ortaya çıktığını, pekçok eski ve deneyimli insanların teker teker yitirildiğini, kimilerinin korku ve panik halinde devrim saflarını terk ettiklerini göreceksiniz. En iyi ve en cesur yoldaşlarınızın, kimi zaman belki sizin basit bir dikkatsizliğiniz ya da düşüncesizliğiniz yüzünden yitirme tehlikesi ve hatta yitirilmesi durumuyla yüz yüze kalacaksınız.

İşte tüm bu koşullar ve somutluk içinde, devrimci olarak varolabilmek, devrimciliğin gerektirdiği görev ve sorumluluğu taşımak, koşullara meydan okuyarak, koşulları devrim lehine çevirmek için, bıkmadan, usanmadan mücadele etmek, devrimci niteliğin ifadeleri olacaktır.

Niceliğin azlığına bakarak, uzlaşıcı olmak, politik esneklik adı altında tavizler vermek, devrim saflarından uzaklaştırılması gerekenleri uzaklaştırmaktan kaçınmak, devrim mücadelesine zarar veren unsurları görmezlikten gelmek, devrimci görevin ve sorumluluğun gerektirdiklerini yerine getirmekten kaçınmak bir devrimci için ölüm demektir. Aynı şekilde, nicelik artışı olduğu zaman, kendisini bir güç olarak tanımlayarak, her türlü devrimci ilişki ve ittifakı bir yana bırakmak, tüm ilişkilerde buyurucu olmak, devrimci niteliğin yeterince gelişmemiş olduğunu gösterecektir.

Devrimcilik, bireyin, tarih karşısında, içinde yaşadığı tarihsel koşullarda, kendi bilinci ile belirlenen sorumluluk ve görev demektir. Bu sorumluluk, bireyin diğer bireylere göre belirlediği, ya da bu tarihsel koşulların sorumluluğunu taşıması gereken bireylerin tavırlarına göre şekillenen bir bireysel sorumluluk değildir. Her bireyin, kendi tarih bilinci ile belirlenen, insanlığın kurtuluşuna yönelik bir savaşın getirdiği sorumluluktur. Bu sorumluluğun gereklerinin yerine getirilmesi ve buna uygun görevleri başarmak için her türlü özverinin gösterilmesi, devrimci bir kişinin, doğal, kaçınılmaz bir niteliği olarak ortaya çıkar. Bu açıdan, düşman karşısında teslim olmamak, işkencelerde direnmek, gerektiğinde ölümü gülerek karşılamak, bir devrimcide olması gereken doğal niteliklerdir. Bu nedenle, bu niteliklerin, tek tek yüceltilmesi ya da devrimcilerin değil de, belli bireylerin niteliğiymiş gibi ortaya konulması yanıltıcı sonuçlar doğuracaktır. Her dev-

rimciden beklenen ve kendisinde olması gereken bu özellikler, yani devrimci olmanın ifadesi ve görünümü olan, özveri, kararlılık, sabır, işkenceye direnme ve düşmana asla teslim olmama, üstlendiği görevleri yerine getirme gibi özellikler, devrimci kişiliğin ayrılmaz ve ayrılması olanaksız özellikleridir. Bu özelliklere sahip olmak, sadece devrimci olmayı getirecektir.

Ve belki bir gün, bir kentin, bir evinde oligarşinin zor güçleri tarafından kuşatılıp katledileceksiniz. Ve belki, bir buluşmada yakalanacak, günlerce süren işkencelerden geçeceksiniz. Ve belki, en kolay yerine getirilebilir bir görevi, eylemi yerine getirmekte zorlanacak ve hatta başaramayacaksınız. Ve belki, hiç beklemediğiniz anda, en güvendiğiniz yoldaşlarınızın korku ve panik içinde kaçtıklarını göreceksiniz. Ve belki, dağın başında yapayalnız, tek başınıza kalacaksınız. Üstelik tüm bunlar, sizin en iyi bildiğiniz ve her devrimcinin en iyi bilmesi gereken en basit kuralların yerine getirilmemesinden ya da dikkatsiz davranılmasından, yahut küçük-burjuva alışkanlık ve za-

afların ürünü olarak başınıza gelebilecektir. Hatta sizi bu duruma düşüren, sizin yerinizi deşifre eden, bir buluşmada sizin yakalanmanızı sağlayan, yoldaş dediğiniz kişi olabilecektir. İşte tüm bu koşullara rağmen, hâlâ devrimci olarak ayakta kalabiliyor, devrimci olarak tarihsel görevlerinizi yerine getirmek için mücadele ediyorsanız, devrimci bir niteliğe, kadro denilmeye layık bir niteliğe sahipsiniz demektir. Yoksa, devrimci, karşılaştığı olumsuzluklar karşısında yılmıyorsa, umutsuzluğa düşen, olumsuzluklar karşısında paniğe kapılan, olumsuzlukları aşmak yerine onların kendiliğinden ortadan kalkmasını bekleyen, bu nedenle kenara çekilen kişi değildir.

Devrimci kişi, kurtuluşa kadar savaşma kararlılığına sahip, her türlü olumsuz koşullara rağmen mücadele etmekten bir an bile uzak durmayan ve belki o an geldiğinde, son nefesini vermek için duraksamayan, içinde yaşadığı tarihsel dönemin en ileri, en nitelikli insanıdır. Ve tarih, onlar tarafından ve onların eylemi ile yapılır.

İnternet Adresi:

www.kurtuluscephesi.com
www.kurtuluscephesi.org
www.kurtuluscephesi.net

E-Posta Adresi:

kurcephe@kurtuluscephesi.org
erisyayinlari@kurtuluscephesi.org

- MAHİR ÇAYAN: **KESİNTİSİZ DEVRİM I**
MAHİR ÇAYAN: **KESİNTİSİZ DEVRİM II-III**
İLKER AKMAN: **MEVCUT DURUM VE DEVRİMCİ TAKTİĞİMİZ**
*** **TÜRKİYE DEVRİMİNİN ACİL SORUNLARI-I**
*** **OLİGARŞİ NEDİR?**
*** **MARKSİZM-LENİNİZM BİR DOĞMA DEĞİL, EYLEM KILAVUZUDUR-III**
*** **THKP-C/HDÖ VE 15 YIL**
*** **POLİTİKLEŞMİŞ ASKERİ SAVAŞ STRATEJİSİ VE DEVRİMCİ TAKTİĞİMİZ**
*** **GRAMSCİ ÜZERİNE**
*** **REVİZYONİZMİN REVİZYONU**
*** **ULUSAL SORUN ÜZERİNE**
*** **“BDS”:** BİR PRAGMATİK SAPMA
*** **“YENİ” OPORTÜNİZM ÜZERİNE**
*** **ZAFER BİZİM OLACAKTIR!** [Ankara Davası Savunması]
*** **DEVİRİM PROGRAMLARI**
*** **RUS DEVRİMİNDEN ÇIKAN DERSLER**
*** **ESKİ BİR GERİLLANIN “EMEK”İ**
*** **PASS VE “YENİ ÇÖZÜM”ÜN FIRSATÇILIĞI**

DEVİRİMCİ MARŞLAR VE EZGİLER

- DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE EKONOMİK BUNALIM** [Kurtuluş Cephesi Seçmeler-I]
DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE EKONOMİK BUNALIM II [Kurtuluş Cephesi Seçmeler-II]
DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE EKONOMİK BUNALIM III [Kurtuluş Cephesi Seçmeler-III]
LAİKLİK VE ŞERİATÇILIK ÜZERİNE [Kurtuluş Cephesi Seçmeler-II]
TARİHTE, GÜNÜMÜZDE VE DEVRİMCİ MÜCADELEDE KADINLAR

